

BIG MOTHER

SCIENCE FICTION ROMAN

CHATGPT

ARJEN BROEZE
HAYE VAN DER HEYDEN

MET INSTRUCTIES OVER HOE JE
ARTIFICIELE INTELLIGENTIE JE
BOEK KUNT LATEN SCHRIJVEN

Big Mother

Science fiction roman

ChatGPT

Arjen Broeze
Haye van der Heyden

Met instructies om artificiële
intelligentie een boek te laten schrijven.

UITGEVERIJ
VOGELVRIJ

Colofon

Eerste uitgave: juli 2023

ChatGPT, Arjen Broeze & Haye van der Heyden

Uitgeverij Vogelvrij

Correctie: Janke Scharff

Omslagontwerp: Jesse Jeroen Unlimited

Opmaak: Arjen Broeze, Kingfisher Design

ISBN E-boek: 978-90-8334-900-8

ISBN Paperback: 978-90-8331-029-9

© 2023 Uitgeverij Vogelvrij. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n).

© 2023 Uitgeverij Vogelvrij. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission in writing from the proprietor(s).

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Big Mother.....	5

Voorwoord

Mensen die al wat langer in de IT rondlopen, kennen Eliza misschien nog wel. Eliza was een computerprogramma, geschreven door Joseph Weizenbaum van het MIT tussen 1964 en 1966 en een van de eerste chatbots. Een gebruiker kan met Eliza een ‘gesprek’ voeren waarbij het programma reageert op basis van patroonherkenning. Hoewel Eliza eigenlijk was gebouwd als parodie om de oppervlakkigheid van communicatie aan te tonen, waren er mensen die vonden dat Eliza een echte persoonlijkheid had. Toen Joseph het programma liet testen door zijn eigen secretaresse vroeg ze hem vrij snel om de kamer te verlaten omdat het gesprek te persoonlijk werd (bron: Wikipedia).

We zijn inmiddels een flink aantal jaren verder en we vinden de soms verrassende en grappige antwoorden van Siri, Alexa en Google eigenlijk al heel normaal, terwijl de technologie erachter een stuk geavanceerder is dan de vrij eenvoudige patroonherkenning van Eliza. En hoewel er veel verschillende termen zijn om deze technologie aan te duiden, zijn ze eigenlijk allemaal te vatten onder de term AI – Artificial Intelligence.

In 2018 verraste Google het publiek met Google Duplex, een chatbot die in vrij natuurlijke taal een telefoongesprek kon voeren. Bijvoorbeeld om een afspraak te maken met de kapper of een tafel te reserveren in een restaurant, compleet met aarzelingen, huh’s en euh’s om het op een echt gesprek te laten lijken. We zijn nu vijf jaar verder en de ontwikkelingen in AI gaan in een razend tempo. De meest recente ontwikkeling is ChatGPT.

ChatGPT (dat staat voor “Chat” met een “Generative Pre-trained Transformer” – een vorm van AI waarbij taal geanalyseerd wordt en menselijke tekst als antwoord kan worden gegenereerd) is tegenwoordig

bijna dagelijks in het nieuws. Op het moment van schrijven van dit stukje wordt ChatGPT dagelijks door meer dan 60 miljoen mensen bezocht, met een totaal van 1,8 miljard bezoeken in april 2023. Ook onder leerlingen op middelbare scholen is ChatGPT populair. En dat is niet zo gek. Met ChatGPT kun je teksten laten vertalen in ik-weet-niet-hoeveel talen (en vaak beter dan Google Translate), hele werkstukken laten schrijven of zelfs programmeerproblemen laten oplossen in vrijwel elke programmeertaal.

ChatGPT is op dit moment het meest geavanceerde publiek toegankelijke AI-systeem. Zoals de "P" in ChatGPT al aangeeft, is ChatGPT "Pre-trained", voorgetraind, wat betekent dat het systeem is gevoed met informatie waarmee het kon leren. Volgens OpenAI, de makers, is dit gedaan door gesprekken tussen mensen aan het systeem te voeren, zodat het kon leren hoe mensen communiceren. Door dit te koppelen aan de grote hoeveelheid informatie die op het internet over allerlei onderwerpen te vinden is, is ChatGPT nu in staat om fatsoenlijke gesprekken te voeren in een groot aantal talen. Meer informatie hierover vind je op de OpenAI blog.

Dat betekent overigens niet dat het foutloos is. ChatGPT heeft zijn beperkingen. Het schrijft niet altijd correcte zinnen en in sommige gevallen trekt het verkeerde conclusies of verstrekt het verkeerde informatie. Dat is niet zo gek, omdat de informatie waarmee het gevoed is (internet) ook niet volledig foutvrij is. Ook zijn er beperkingen met betrekking tot de onderwerpen. Pornografie, geweld, discriminatie en dergelijke zijn niet toegestaan, hoewel er mensen zijn die deze beperkingen handig weten te omzeilen.

Na een beetje experimenten met ChatGPT vroegen we ons af of het mogelijk zou zijn om het idee voor een science fiction roman waar Arjen al een paar jaar mee rondliep, te laten schrijven door ChatGPT. Tenslotte gaat het verhaal over een AI-systeem en het leek ons

wel toepasselijk en een leuk experiment om het dan ook door AI te laten schrijven.

Zo gezegd, zo gedaan. De plot hebben we samen uitvoerig uitgewerkt en vervolgens in stukjes en beetjes gevoerd aan ChatGPT. Het bleek nog niet zo makkelijk om hele hoofdstukken met beschrijvingen en dialogen te laten genereren, maar uiteindelijk hebben we toch een manier gevonden. Het hele proces om ChatGPT zo ver te krijgen dat het tekst genereerde die we acceptabel vonden, vind je achter in dit boekje.

Wat je in de komende hoofdstukken leest, is het resultaat van die inspanning: het eerste volledig door ChatGPT geschreven Nederlandstalige boek, naar aanleiding van een door mensen aangeleverde plot. De enige wijzigingen zijn kleine aanpassingen voor de leesbaarheid, het verwijderen van al te grote clichés en herhalingen en correcties van het Nederlands. Het is nog wat knullig geschreven, kinderlijk bijna, maar misschien komt dat ook wel omdat het in het Nederlands is, niet ChatGPT's native tongue. De verwachting is dat dat snel beter zal gaan. We zijn ervan overtuigd dat het in de nabije toekomst voor iedereen die een goed verhaal kan bedenken mogelijk wordt om daar vervolgens een boek(je) van te maken.

BIG MOTHER

DEEL 1

Vooraf

Het is een heldere zomerdag in het jaar 2025. Sophie Stevens, een opgewekt meisje van acht jaar, zit trots op haar gloednieuwe fiets. Haar haren waaien in de wind, haar ogen schitteren van opwinding. Ze is op pad met haar moeder, Marianne, voor een fietstocht van hun woonplaats Muiden naar het levendige stadje Weesp.

‘Sophie, blij dichtbij me als we de weg oversteken,’ waarschuwt Marianne terwijl ze een drukke straat naderen.

‘Ja, mama, dat weet ik toch!’ antwoordt Sophie. Haar voetjes trappen stug door op de pedalen.

Marianne lacht, ze kent haar dochter maar al te goed. Sophies avontuurlijke aard en vastberadenheid zijn even sterk als haar nieuwsgierige geest. ‘Goed zo.’

Terwijl ze rijden, wijst Marianne van alles aan in het landschap. ‘Kijk, daar in de verte zie je de molen van Weesp.’

‘Wauw, die is groot!’ Sophies ogen glinsteren van bewondering. ‘Denk je dat ik ooit zo hoog kan klimmen, mama?’

‘Misschien wel, lieverd. Wie weet?’ antwoordt Marianne lachend.

Even later arriveren ze in Weesp. Het meisje kijkt om zich heen, haar ogen groot van verwondering. De stad bruist van het leven en ze is onder de indruk van al die door elkaar heen krioelende mensen. Vooral bij het sluisje is het druk.

‘Sophie, zie je die boot daar? Dat is een vrachtschip. Die vervoert goederen van de ene plaats naar de andere,’ legt Marianne uit.

‘Dus dat is hoe de winkels al hun spullen krijgen!’ Sophie zegt het meer tegen zichzelf dan tegen haar moeder. Haar brein maakt overuren terwijl ze probeert

te begrijpen wat er om haar heen gebeurt: allemaal mensen die van alles aan het doen zijn.

Nadat ze hun fietsen hebben geparkeerd, wandelen Sophie en Marianne door de smalle straten van Weesp tot ze bij een kleine, kleurrijke ijssalon arriveren. De zoete geur van verschillende smaken ijs hangt in de lucht en de vitrine barst van de levendige kleuren: rood, groen, roze, bruin. Elke kleur heeft zo zijn eigen smaak.

‘Mama, kijk! Ze hebben aardbei, mijn favoriet!’ zegt Sophie. Ze drukt haar neusje tegen het glas van de winkelruit.

‘Laten we er dan maar eentje halen,’ zegt Marianne, haar hand op Sophies schouder leggend.

Ze lopen de ijssalon binnen en worden begroet door de eigenaar, een man met vriendelijke ogen en een brede glimlach, ‘Marianne! Dat is lang geleden! Ben je weer eens terug in je geboortestadje? En wie is deze jongedame?’

‘Dit is Sophie, mijn dochter.’

‘Hallo Sophie, wil je een ijsje?’ vraagt de man. Hij knielt neer en komt zo op ooghoogte met Sophie.

Zij knikt enthousiast. ‘Ja, graag! Mag ik een hoorntje met aardbei en chocolade?’

‘Natuurlijk, meisje,’ antwoordt de man met een knipoog. Hij loopt naar achter de counter, schept een twee dikke bol ijs - aardbei en chocolade - in een hoorntje. ‘En voor jou, Marianne?’

‘Mama wilt altijd citroen en framboos,’ zegt Sophie beslist voordat haar moeder zelf kan antwoorden. Haar ogen twinkelen van opwinding.

Marianne lacht en knikt, ‘Dat klopt, Sophie.’

Ze pakken hun ijsjes aan en gaan buiten zitten aan een van de kleine tafeltjes. Sophies gezicht licht op terwijl ze geniet van haar ijsje, de aardbeien- en chocoladesmaak smelten samen op haar tong.

Als ze hun ijsjes op hebben, gaan Marianne en Sophie

naar de speeltuin naast de ijssalon. Het is een kleurrijk speelveld, gevuld met klimrekken, schommels en een glijbaan. Sophie rent meteen naar de schommels. Die vindt ze altijd het leukste. Dat is zo'n heerlijk gevoel: alsof je door de lucht zweeft.

Op de schommel naast haar zit een jongen, een paar jaar ouder dan zij. Hij heeft een levendige uitdrukking en een wilde blik in zijn ogen. Zijn moeder zit op een bankje op een afstandje en kijkt wat bezorgd toe. Hij gaat dan ook erg hoog, hoger dan Sophie ooit durft te gaan. Dan, met een grote grijns, springt hij van zijn schommel af. Bij de landing schaaft hij beide knieën, die gelijk beginnen te bloeden, maar de jongen lijkt er niets om te geven. Hij kijkt naar Sophie en zijn ogen glinsteren 'Hé, hoe heet jij?' vraagt hij.

Zij kijkt hem verbaasd aan. Waarom vraagt hij dat nu opeens? Hij is net gevallen? 'Ik... Ik heet Sophie,' zegt ze.

De jongen lacht. 'Sophie, wil je met me trouwen?'

Zij staart hem aan, te verrast om te antwoorden. Trouwen? Ze is pas acht!

'Later dan maar,' zegt de jongen, omdat ze geen antwoord geeft. Hij staat op en rent weg om verder te spelen. Zijn bloedende knieën lijken hem niet te deren.

Marianne lacht zachtjes, terwijl ze ziet hoe Sophie met grote ogen naar de jongen kijkt. Het lijkt erop dat haar dochter voor het eerst een aanbieder heeft en dat een beetje gek, maar ook heel spannend vindt.

Het is tijd om terug te gaan. Sophie protesteert, maar Marianne is vastbesloten. 'We moeten teruggaan, liefje. Het wordt laat,' zegt ze

Het meisje zucht voordat ze haar gehoorzaamt. Waarom moet er altijd een einde komen aan iets wat leuk is?

Ze stappen op hun fietsen en de terugreis begint. Een zachte bries speelt met hun haren en het laatste warme zonlicht baadt de wereld in een gouden gloed.

De rust van de rit wordt echter opeens verstoord. Een auto schiet met grote snelheid het fietspad op. Sophies hart bonst meteen wild in haar borst als ze abrupt remt en de auto maar net ontwijkt. Marianne heeft echter minder geluk. Onder een schreeuw van schrik en het schrille geluid van piepende remmen wordt ze geraakt en van haar fiets geslingerd.

Sophie kijkt verbijsterd toe hoe haar moeder roerloos op de grond ligt, haar fiets verwrongen onder haar. Alles is in een paar seconden gebeurd.

De auto komt met een schok tot stilstand. De bestuurder stapt uit, bleek en geschrokken. 'Oh mijn god,' mompelt hij, terwijl hij meteen zijn mobiele telefoon pakt. Zijn handen trillen als hij 112 belt. 'Ik heb iemand aangereden. Ze ligt op de grond en beweegt niet. Ik verloor de controle over het stuur.'

Sophie, die verlamd door de schok naast haar moeder op de grond zit, kijkt op naar de man, haar ogen groot van angst en verwarring. 'Dat is mijn mama,' fluistert ze zachtjes, haar kleine handen krampachtig in de stof van haar moeders jas geklemd.

1

Het is 2029. De wereld is veranderd en Sophie is mee veranderd. Ze is nu twaalf, een jong meisje op de grens tussen kind zijn en volwassen worden in. Ze woont samen met haar vader, Johan Stevens, briljant professor in energievoorzieningen en AI, in Muïden in een groot, dertigerjaren herenhuis aan de Herengracht. Het huis is oud, maar heeft veel charme: de rode bakstenen en witte erkers staan in sterk contrast met de moderne wereld buiten. Het heeft hoge plafonds, houten vloeren en brede trappen die kraken onder elke stap. Het is een plek die doordrenkt is van herinneringen, van zowel vreugde als verdriet.

Johan Stevens is een zachte man, een rots in de branding voor Sophie sinds haar moeders tragische dood. Hij is altijd in gedachten verzonken, maar zijn liefde voor zijn dochter is onwankelbaar.

‘Pap?’ roept Sophie vanuit de woonkamer. Haar stem eechoot door de gangen van het grote huis.

‘Ja, meisje?’ komt zijn antwoord, lichtjes gedempt door de gesloten deur van zijn studeerkamer.

‘Heb je een momentje?’, vraagt ze. ‘Ik heb wat hulp nodig met mijn huiswerk.’

Zijn voetstappen klinken op de houten vloer en ze wacht geduldig tot hij de kamer binnenstapt. Als hij binnenkomt, ziet ze dat zijn gezicht vertrokken is van zorg. Ze legt haar pen neer en richt haar volle aandacht op haar vader. ‘Pap, wat is er aan de hand?’ vraagt ze, terwijl ze de onrust in zijn ogen ziet.

Johan zucht diep voordat hij antwoordt. ‘Sophie, er is iets gebeurd,’ begint hij voorzichtig en zijn stem trilt een beetje. ‘Het is net in het nieuws geweest. Er is een geavanceerde cyberaanval uitgevoerd op banken over de hele wereld. De systemen lijken volledig verwoest. Niemand kan op dit moment bij zijn geld.’

Sophie staart hem een ogenblik met open mond aan. 'Maar wat betekent dat, pap?' vraagt ze dan.

'Het is nog te vroeg om dat precies te zeggen,' antwoordt Johan. 'Maar het kan zijn dat we voorlopig helemaal geen toegang hebben tot welk geld dan ook. Het kan enige tijd duren voordat dit is opgelost.'

Sophie kan de ernst van de situatie maar lastig inschatten. Ze knikt langzaam, terwijl ze probeert te begrijpen wat dit allemaal betekent.

De dagen na het nieuws van de cyberaanval zijn gevuld met een dreigend gevoel van onzekerheid. Johan en Sophie blijven het nieuws volgen, elk nieuw rapport met groeiende bezorgdheid in hun ogen.

Op een avond, terwijl ze samen ingespannen naar het laatste nieuwsbericht kijken, verbreekt Johan de stilte. 'Sophie, het is erger dan we dachten,' zegt hij met een sombere stem.

'Wat bedoel je?' vraagt zij. Haar maag draait zich om van angst.

Johan legt het uit: 'De aanval was zeer geavanceerd, de systemen van de banken zijn wereldwijd volledig ontoegankelijk. Zelfs als ze toegang krijgen, lijkt het erop dat de back-ups niet kunnen worden teruggezet. Digitaal geld bestaat niet meer.'

Sophie slikt, de realiteit van hun situatie begint tot haar door te dringen. 'Wat betekent dat, papa? Wat gebeurt er nu?'

'Ik weet het niet precies, Sophie,' antwoordt Johan. 'Maar de gevolgen kunnen enorm zijn. Zonder digitaal geld, kunnen mensen hun rekeningen niet betalen, bedrijven kunnen hun werknemers hun salaris niet uitkeren. Het kan tot een totale economische ineenstorting leiden.'

Sophie zit op de rand van de bank, haar vingers knijpen in de stof terwijl ze naar haar vader luistert. 'Maar waarom kunnen ze het niet gewoon repareren, papa? Kunnen ze niet gewoon opnieuw beginnen?'

Haar vader schudt zijn hoofd. 'Het is niet zo eenvoudig, Sophie. Deze aanval was zeer geavanceerd. Het was geen gewone hack.'

'Wat betekent dat?'

Johan leunt achterover, neemt een diepe adem en probeert zijn gedachten te ordenen. 'Weet je nog toen we spraken over virussen op computers?'

Sophie knikt.

'Dit is vergelijkbaar, maar veel ingewikkelder. Dit virus was zo slim ontworpen dat het de basis van bijna alle computersystemen in de wereld heeft aangetast.'

'Maar hoe kan dat dan?'

'Luister, Sophie,' begint Johan, op zijn typische vaderlijke manier. 'Weet je nog toen we dat schaakspel speelden en ik je uitlegde dat elke stuk zijn eigen beweging en regels heeft?'

Sophie knikt, haar wenkbrauwen gefronst in concentratie. 'Ja, dat weet ik nog.'

'Oké, nou, denk aan computers een beetje zoals dat schaakbord. Elk stuk, of in dit geval, elke computer, is een beetje anders. Sommige computers kunnen sommige bewegingen maken en andere computers andere. Ze hebben verschillende regels, verschillende manieren waarop ze werken.' Hij pauzeert even, controleert of ze hem nog steeds volgt.

Sophie knikt aanmoedigend.

'Dus een virus dat probeert elk stuk op het bord aan te vallen zou een heleboel verschillende bewegingen moeten kennen,' vervolgt hij. 'Het moet weten hoe het elke soort computer kan aanvallen.'

Sophie zwijgt en luister,.

'Maar,' voegt hij eraan toe, 'we hebben ook verdedigingen, net zoals in schaak. We hebben muren en slotgrachten en ridders, zeg maar. Deze verdedigingen proberen het virus te stoppen, te blokkeren, te voorkomen dat het schade aanricht. En zelfs als een virus erin slaagt om sommige computers aan te vallen, hebben we manieren om onszelf te herstellen. We

hebben extra stukken achter de hand die we kunnen gebruiken om de beschadigde stukken te vervangen.'

Een zucht ontsnapt aan zijn lippen en hij kijkt Sophie recht in de ogen. 'Maar, schat, het lijkt erop dat iemand of een groep mensen er toch in geslaagd is om een soort super-virus te maken dat al onze verdedigingen heeft weten te omzeilen. En dat heeft geleid tot deze chaos. Er bestaat geen geld meer. We hebben geen systeem meer om elkaar iets te verkopen. En daar draait toch alles om.'

2

Weesp, 2029. André van der Graaf, een stevige jongen van veertien, zit met zijn voeten op de eettafel, zijn ogen gefixeerd op het scherm van zijn smartphone.

Zijn ouders, Marten en Jolien, zitten aan de andere kant van de tafel en kijken naar hun zoon met een mix van bezorgdheid en frustratie.

‘André, haal je voeten van tafel,’ beveelt Marten met een strenge blik op zijn gezicht. ‘En leg die telefoon weg tijdens het eten.’

André zucht dramatisch, maar gehoorzaamt niet.

Jolien, zijn moeder, probeert de vrede te bewaren. ‘Laat hem, Marten,’ zegt ze, ‘hij is nog jong.’

Haar man slaat met zijn vuist op tafel. ‘Nee, Jolien,’ antwoordt hij. ‘Hij moet leren dat er regels zijn. Hij is geen klein kind meer. En al die problemen op school... we moeten strenger zijn.’

André kijkt op van zijn telefoon, zijn ogen flitsen van zijn vader naar zijn moeder. ‘Ik zorg zelf wel voor mijn problemen,’ zegt hij, in zijn stem klinkt een zweem van uitdaging.

‘André, je kunt je niet altijd zo gedragen!’ roept Marten en hij springt op. Zijn gezicht is rood aangelopen en zijn handen zijn tot vuisten gebald. Jolien probeert tussenbeide te komen, maar Marten duwt haar opzij. ‘Nee, Jolien. Het is genoeg geweest. Hij moet leren respect te hebben.’

André staat op, zijn stoel kantelt achterover en valt op de grond. ‘Je gaat me niet vertellen wat ik moet doen!’ schreeuwt hij.

Marten heft zijn hand en haalt uit. André wankelt achteruit, zijn hand op de plek waar de klap is geland.

Jolien slaakt een verstikte kreet en rent naar André toe, maar hij duwt haar weg. ‘Ik heb geen hulp nodig,’ zegt hij met een schorre stem. Zijn ogen branden van

woede. 'Ik heb jullie helemaal niet nodig! Nergens voor!'

Jolien kijkt haar zoon aan, haar ogen vol tranen. 'André, dat meen je niet...'

Maar André is al op weg naar de deur, hoekig bewegend van woede en frustratie. 'Kijk maar eens hoeveel ik jullie nodig heb!' Hij slaat de deur achter zich dicht met een knal die het hele huis doet schudden.

Terwijl Marten André briesend nakijkt, staat Jolien te trillen op haar benen. Ze is tot op het bot geschrokken van de explosie van emoties. 'Hij heeft gewoon veel energie,' fluistert ze. Het klinkt niet als een verklaring, meer als een smeekbede.

Marten draait zich naar haar toe, zijn gezicht nog steeds rood van woede. 'Waarom neem je het altijd voor hem op, Jolien?' snauwt hij. Zijn stem klinkt koud en hard. 'Hij moet leren om zich te gedragen!'

Zijn vrouw staart naar hem, haar ogen groot en geschrokken. 'Hij is nog maar een kind, Marten...' stamelt ze.

Hij laat haar niet uitspreken. 'Genoeg!' brult hij.

Jolien deinst terug, haar hand voor haar mond geslagen. Zonder iets te zeggen, draait ze zich om en rent de deur uit, haar haren wapperend in de wind. Ze volgt het pad dat André heeft genomen, terwijl haar hart wild in haar borst bonst.

Buiten vindt ze André op een bankje, zijn gezicht begraven in zijn handen. Zijn schouders schokken van het huilen en als Jolien naast hem gaat zitten en haar arm om hem heen slaat, klampt hij zich aan haar vast.

'Sst, het komt wel goed,' fluistert ze zachtjes, terwijl ze door zijn haar strijkt. 'We komen hier wel doorheen, André.'

En zo zitten ze daar, moeder en zoon, troost zoekend bij elkaar terwijl de wereld om hen heen in chaos verkeert.

3

‘Blijf binnen, Sophie,’ zegt Johan nadat hij de deur achter zich heeft dichtgetrokken. Hij doet snel het zware hangslot erop, de metaalklank weerkaatst scherp in de stille foyer.

Sophie had de doffe dreunen ver weg al eerder gehoord, de kreten van angst en pijn. Ze wist dat het gevechten waren. ‘Papa, waarom vechten mensen?’ vraagt ze.

‘Als mensen bang zijn en niet meer weten wat ze moeten doen, doen ze soms domme dingen,’ zegt hij. ‘En soms kunnen die dingen pijn doen aan anderen.’

‘Maar dat is niet eerlijk,’ zegt Sophie. Ze frons haar wenkbrauwen.

‘Je hebt gelijk, het is niet eerlijk,’ bevestigt Johan knikkend. ‘Maar dat is waarom het zo belangrijk is dat we proberen rustig te blijven en verstandige keuzes te maken, zelfs als alles om ons heen chaotisch is.’

Terwijl hij dit zegt, voelen ze een trilling door het huis gaan. De lichten knippen en gaan dan uit. De stilte die volgt is onwerkelijk, en dan is er het gekraak van iets dat breekt. Een waterleiding misschien.

‘Het lijkt wel of iedereen gek geworden is,’ verzucht Johan terwijl en Sophie en hij door de gebarsten vensters van hun huis naar buiten kijken. Ondanks de gevechten in en rondom de stad, zijn de eens zo rustige lanen van Muiden nu ook vol met mensen die haastig hun huizen barricaderen of hun auto’s vol laden met voedsel en bezittingen en snel verdwijnen in de richting van het platteland.

‘Zijn ze niet gewoon bang, papa?’ vraagt Sophie zachtjes. Ze klampt zich vast aan de rand van de vensterbank, haar knokkels wit van de spanning.

‘Ze zijn bang, liefje,’ antwoordt Johan, zijn blik gericht op een buurman die haastig zijn voordeur

dichttimert. 'Bang en wanhopig. Ze hebben geen idee wat er gebeurt of hoe ze moeten reageren.'

'En wij dan, papa? Wat gaan wij doen?'

Hij draait zich naar haar om en legt zijn handen op haar schouders. 'Wij doen wat verstandig is. We blijven hier, veilig in ons huis. We hebben genoeg voorraden om het een tijdje uit te houden.'

'Het is een grote chaos, Sophie,' zegt Johan een aantal dagen later, terwijl hij naar het nieuws op de radio luistert, zijn blik strak en zijn handen om de oude transistorradio geklemd. De televisie is al dagen daarvoor gestopt met uitzenden. 'Den Haag is bestormd. Veel parlementsleden zijn vermoord en de rest van de regering heeft zich teruggetrokken. De politie en het leger proberen nog steeds in te grijpen, maar een groot deel van hen heeft zich bij de bestormers aangesloten.'

Sophie zit naast hem, haar ogen groot en angstig terwijl ze naar de verontrustende uitzending luistert. 'Wat betekent dat, papa?' vraagt ze, haar stem klein. 'Wat gaat er gebeuren?'

'Het betekent... het betekent dat er geen openbare orde meer is, liefje,' antwoordt hij zachtjes en met een ernstige klank in zijn stem. 'De regering is weg... de mensen die de wetten handhaven, zijn verdeeld. Op straat is het... het is gevaarlijk.'

'Levensgevaarlijk. Toch?' Haar stem trilt.

Johan kijkt naar buiten, waar de schemerige straten vol liggen met verlaten lichamen - slachtoffers van geweld. Niemand ruimt ze op. Er is niemand meer om ze op te ruimen. 'Het is... het is alsof het het einde der tijden is,' fluistert hij.

'Einde der tijden? Hoe kan dat? Kan tijd eindigen?'

Johan knikt, zijn blik nog steeds gespannen naar buiten gericht. 'Het is een uitdrukking, liefje. Het betekent... nou, het betekent dat alles heel, heel erg slecht gaat. Maar luister naar me, lieverd,' hij draait zich naar haar toe, zijn ogen staan vastberaden, 'wat er ook

gebeurt, we zullen ons er doorheen slaan. Samen. Dat beloof ik je.' En terwijl hij dit zegt, gaan weer overal in het huis alle lichten uit. Er komt een moment dat ze ook niet meer aan gaan, weet hij. Misschien is dat deze keer al.

4

Het is midden in de nacht als het zachte kloppen op de voordeur Johan uit zijn slaap haalt. Hij gaat snel rechtop zitten en zijn hart bonst van angst en adrenaline.

Voorzichtig stapt hij uit bed, grijpt de honkbalknuppel die hij naast zijn bed heeft gezet, en loopt voorzichtig naar de deur.

‘Johan?’ Het is de stem van Patrick, zijn oud-assistent en vriend. Johan zucht van opluchting, ontgrendelt de deur en laat de jonge man binnen. ‘Het is midden in de nacht, Pat,’ zegt hij, terwijl hij de deur achter hem sluit. ‘Wat doe je hier?’

Patrick kijkt hem ernstig aan. ‘Ik heb nieuws,’ zegt hij. ‘Er gebeuren dingen in Naarden Vesting.’

‘Wat voor dingen?’ vraagt Johan, terwijl hij zijn bezoeker meeneemt naar de keukentafel.

Patrick gaat zitten en legt uit: ‘Ze hebben de vesting heropgericht en bouwen er een nieuwe samenleving op, net zoals op veel andere plaatsen in de wereld. Het is nog klein, maar het is iets.’

Johan staart hem aan, een mengeling van hoop en ongeloof in zijn ogen. ‘Een nieuwe samenleving?’ herhaalt hij. ‘In Naarden Vesting?’

Patrick knikt. ‘Ja,’ zegt hij. ‘Het is veilig door de stadswallen en het is georganiseerd daar. Het is misschien onze beste kans op overleven.’

Johan kijkt hem aan. Een veilige plek. Een nieuwe start. Zou het mogelijk zijn? Voor hem en Sophie? Hij twijfelt. ‘Maar Patrick, waarom zou ik erheen gaan? Ik ben geen strijder, ik ben een wetenschapper.’

‘Dat is precies waarom we je daar nodig hebben, Johan,’ zegt Patrick. ‘Je kennis van energievoorzieningen en artificiële intelligentie kunnen van onschatbare waarde zijn.’

Johan aarzelt. ‘Hoezo?’ vraagt hij. ‘We hebben

het hier over een middeleeuwse stadstaat, toch? Hoe kunnen mijn vaardigheden daar nuttig zijn?’

De jonge man tegenover hem achterover. Zijn gezicht staat ernstig. ‘We hebben het over een samenleving zonder toegang tot de moderne wereld,’ zegt hij. ‘Energie en communicatie zijn van vitaal belang. Jouw kennis kan ons helpen die op te bouwen.’

Johan is even stil. Dan knikt hij langzaam. ‘Ik snap het,’ zegt hij. ‘En wat is er daar voor Sophie?’

‘We hebben een school opgezet,’ antwoordt Patrick. ‘Ze zou veilig zijn en ze zou onderwijs krijgen.’

Johan ademt diep in, terwijl zijn gedachten alle kanten op schieten. Het zou een enorme stap zijn, maar ook een risico. Maar misschien is het hun enige kans om te overleven, om een toekomst te hebben. ‘Laat me erover nadenken, Patrick,’ zegt hij uiteindelijk. ‘Ik moet er met Sophie over praten.’

Patrick knikt, staat op en reikt Johan de hand. ‘Neem de tijd die je nodig hebt,’ zegt hij. ‘Maar wees voorzichtig en wacht niet te lang. De wereld daarbuiten is niet meer wat het was.’

De mannen kijken elkaar aan. Dan staat Patrick op om te vertrekken.

‘Wacht.’ Johan staat op. ‘Zoals je zei is het gevaarlijk buiten. Blijf alsjeblieft hier, zodat ik erover na kan denken en het met Sophie kan bespreken. Ik heb een extra kamer die je kunt gebruiken. Dan kunnen we misschien morgen samen richting Naarden gaan.’

‘Prima, Johan,’ zegt hij met een kleine glimlach. ‘Ik waardeer het zeer. En dat heb ik graag voor jullie over.’

Nadat hij Patrick heeft geholpen zich te installeren in de gastenkamer, zoekt Johan zijn dochter op. Hij vindt haar in haar kamer, verdiept in een boek. ‘Sophie, liefje,’ begint hij zachtjes, terwijl hij naast haar op het bed gaat zitten. ‘We moeten praten.’

‘Hmm?’ Ze kijkt op van haar boek, haar wenkbrauwen gefronst. ‘Wat is er, papa?’

Johan legt alles uit en vertelt over Patricks bezoek en over het aanbod om naar Naarden Vesting te verhuizen.

Zij luistert aandachtig, haar ogen groot en verward.

‘Wat denk je ervan, Sophie? Zullen we gaan? Het zou betekenen dat we hier bijna alles achterlaten.’

Sophie blijft een tijdje stil en blikte om zich heen. Dan kijkt ze haar vader in de ogen, knikt en zegt: ‘Als jij denkt dat het het beste voor ons is, papa, dan vertrouw ik je. Laten we gaan. Het leven hier wordt toch nooit meer hetzelfde.’

5

Als de zon net op is, stapt Johan de keuken in waar Patrick al zit met een kop koffie. Met een knikje naar hem zegt hij: 'We hebben besloten om met je mee te gaan naar Naarden Vesting.'

Zijn oud-assistent kijkt verheugd op. 'Dat is goed nieuws. We kunnen daar alle hulp gebruiken die we kunnen krijgen.'

'Dat begrijp ik', zegt Johan terwijl hij naar de koffiepot loopt. 'We reizen vannacht, heb ik bedacht. Dat is veiliger. Maar we moeten wat spullen inpakken, dingen die we nodig hebben.'

Ruim een uur later beginnen hij en Sophie hun bezittingen door te nemen. Kleding, eten, drinkwater, gereedschap, en medische benodigdheden vullen hun tassen.

Sophie houdt een oud fotoalbum vast, haar vingers glijden over de leren omslag. 'Dit moet ook mee, papa', zegt ze met een klein glimlachje. 'Het zijn onze herinneringen. Ik wil ze niet achterlaten.'

Johan kijkt naar zijn dochter en knikt. 'Ja, liefje. Die nemen we mee. Er is altijd ruimte voor herinneringen.' Met een warme glimlach helpt hij Sophie om het fotoalbum veilig in een van de tassen te stoppen.

Ze nemen die dag de tijd voor alles. Ze moeten toch wachten tot de avond.

Midden in de nacht staan Johan en Sophie achter hun oude, vertrouwde huis, om er afscheid van te nemen. Ze dragen zware rugzakken. Hebben ze te veel bij zich? Patrick staat verderop. Hij zal die van Sophie dragen.

Zij kijkt naar het oude huis, haar thuis, en kan een gevoel van weemoed niet onderdrukken. Hier heeft ze gespeeld, gelachen en gehuild. Hier heeft ze de laatste jaren, samen met haar vader, de herinnering aan haar

moeder levend gehouden. Nu is het tijd om weg te gaan en een nieuw leven te beginnen. Ze draait zich om voor een laatste blik op het huis, haar ogen gaan over de oude bakstenen gevel en de tuin waar ze zoveel uren heeft doorgebracht. 'Vaarwel, huis,' fluistert ze zachtjes. Een zachte traan op haar wang glinstert in het maanlicht.

Johan legt troostend een arm om haar schouders. 'We zullen altijd onze herinneringen hebben, meisje,' zegt hij zachtjes. 'Maar we zullen nieuwe maken, waar we ook gaan.'

Dan draaien ze zich om en lopen met Patrick langs het huis naar voren, het onbekende tegemoet.

De straten van Muiden zijn stil en verlaten. Eens was het er rustig maar levendig, nu is het een spookdorp geworden. Ze lopen dicht langs de tuinen en bomen, om minder op te vallen en vermijden de wat grotere straten. In plaats daarvan kiezen ze zoveel mogelijk voor de fiets- en wandelpaden. Patrick kent de weg.

'Is het ver, papa?' vraagt Sophie, terwijl ze in het donker probeert te zien.

'Het is niet heel ver, maar als je moe wordt moet je het zeggen. Dan kunnen we wel even rusten, oké?' belooft Johan, zijn grip op haar hand verstevigend.

Terwijl ze doorlopen is de klank van hun voetstappen het enige geluid dat de stille nacht doorbreekt. De maan biedt een zwakke gloed en maakt ze nauwelijks zichtbaar, toch bewegen ze voorzichtig verder, vertrouwend op Patricks leiding en hun eigen wilskracht.

Lopend door het bos bij het Naardermeer, zijn de enige geluiden het knisperen van bladeren onder hun voeten en het zachte fluiten van de wind door de bomen. Maar dan hoort Sophie opeens iets anders: het kraken van een tak. Ze bevriest, haar hart bonst in haar keel, terwijl haar ogen het donkere bos afspeuren.

'Geef ons je spullen!' roept een schaduwfiguur uit het donker. Drie mannen springen tevoorschijn uit de struiken, hun gezichten verborgen in de schaduw van de zwarte nacht.

‘Dit is alles wat we hebben. We hebben het net zo hard nodig als jullie,’ antwoordt Johan standvastig, zijn ogen vastberaden op de aanvallers gericht.

Een gevecht breekt uit. Patrick en Johan proberen de aanvallers van zich af te houden, maar een van hen werkt Johan naar de grond.

‘Papa!’ schreeuwt Sophie. De adem stukt in haar keel als ze haar vader ziet vallen en opeens spoelt er een golf van woede en vastberadenheid over haar heen. Ze grijpt een dikke, zware kei die naast haar op de grond ligt.

‘Blijf van hem af!’ scheeuwt ze. Ze stormt op de man af die haar vader heeft neergehaald en slaat hem met de kei tegen zijn achterhoofd. Hij zakt ineen en blijft stil liggen. Die is buiten bewustzijn.

‘Laat los!’ roept Patrick naar een andere aanvaller die de rugzak van zijn rug af probeert te trekken. Hij draait zich om en weet de man tegen de grond te werken, maar deze wringt zich los en roept: ‘Dit is nog niet afgelopen!’ voordat hij het bos in rent. De overgebleven overvaller, die ziet dat hij in zijn eentje de drie niet aankan, neemt ook de benen.

Terwijl de mannen verdwijnen in de duisternis van het bos, blijven Sophie, Johan en Patrick achter, hun harten nog nabonzend van de schrik. Maar ze zijn veilig, voor nu.

‘We hebben het overleefd, Sophie,’ zegt Johan, zijn stem trilt maar klinkt vastberaden. ‘We zijn samen, dat is het belangrijkste.’

Ze lopen verder, hun lichamen moe maar hun geesten zijn scherp en alert op ieder geluid dat niet thuishoort in de stille nacht.

Net na zonsopgang bereiken ze vermoeid Naarden. De aanblik van de vesting brengt een gevoel van opluchting bij ze teweeg. Bij de poort staan twee bewakers, wapens in de aanslag. Ze kijken argwanend naar de nieuwkomers, maar bij het zien van Patrick ontspannen ze.

'Patrick, wie heb je bij je?' vraagt een van hen, zijn blik kritisch over Johan en Sophie glijdend.

'Dit zijn Johan en Sophie Stevens, oude vrienden,' antwoordt Patrick, een arm om Johan heen slaand. 'Ze zijn hier om ons te helpen. We kunnen ze goed gebruiken, geloof me.'

De bewakers knikken en openen de poort, waardoor ze de vesting kunnen betreden.

'Hier zijn we veilig,' zegt Patrick, terwijl ze de vesting binnenlopen. Ze kijken om zich heen, naar de mensen die zich in deze nieuwe wereld hebben gevestigd. Dit is dus hun nieuwe thuis.

'Laten we eerst maar eens gaan slapen. Dan zoeken we morgen een plek voor jullie waar jullie kunnen wonen.'

6

André zit met zijn moeder in hun kleine woonkamer als er plotseling een harde klap tegen de voordeur klinkt. Geschrokken springen ze op.

‘Blijf hier,’ gebiedt Marten terwijl hij naar de hal loopt. Er klinkt opnieuw een dreun, gevolgd door het splinteren van hout.

André hoort zijn vader roepen, een woeste kreet die plotseling wordt afgebroken. Zijn moeder snikt en grijpt zijn hand vast, haar knokkels wit van de kracht waarmee ze hem vasthoudt.

Dan horen ze voetstappen in de gang en stormt er een groep mannen de woonkamer binnen. ‘Waar is het eten? Wat hebben jullie in huis?’ schreeuwt de grootste van hen.

Jolien zegt niets, haar ogen groot van angst en ze beweegt zich niet.

Er is een worsteling, stoelen worden omver gegooid, glas breekt. Dan klinkt er een schot en Marten strompelt de kamer in, een donkere bloedvlek spreidt zich uit over zijn shirt. Hij valt op de grond, zijn ogen zoeken die van André. ‘Ga... Ren...’ zijn de laatste woorden die hij uitbrengt voordat hij omvalt.

In de chaos die volgt, grijpt André de hand van zijn moeder. ‘Kom op, mam, we moeten gaan!’ roept hij.

Samen rennen ze naar buiten, de hongerige indringers en het levenloze lichaam van hun vader achterlatend.

De nacht valt als André en zijn moeder Jolien zich een weg banen door de bossen bij de Gaasperplas. Zijn hart bonst in zijn keel, het afschuwelijke beeld van zijn vader in zijn gedachten gebrand. ‘Volg mij, mam,’ zegt hij. Zijn stem klinkt hard en vastberaden.

De maan biedt hen net genoeg licht om hun weg te

vinden en ondanks haar angst en verdriet, volgt Jolien haar zoon, vertrouwend op zijn kennis van het gebied.

André leidt hen naar een verborgen plek tussen de dichte struiken. Een kleine, nauwelijks zichtbare deur in de grond leidt naar een oude bunker uit de Tweede Wereldoorlog. Als kind speelde hij vaak in dit gebied en heeft hij deze plek per ongeluk ontdekt. Bijna niemand weet van het bestaan.

‘Help me de deur open te krijgen, mam,’ zegt hij, terwijl hij tegen de zware stalen deur duwt.

Een muffe, vochtige lucht stroomt hen tegemoet, maar het is droog en veilig binnen. Binnen in de bunker met zijn kille betonnen muren omhelst Jolien haar zoon. Hun ademhaling klinkt luid in de stilte. Hoewel ze niets zeggen, spreekt hun omhelzing boekdelen. Het is een belofte, een pact: ze zullen overleven, voor elkaar en voor Marten.

Verder lezen?

Benieuwd naar het hele verhaal en wil je verder lezen?

KLIK DAN OP DE ONDERSTAANDE LINK

<https://uitgeverijvogelvrij.nl/boek/?id=big-mother>

Over Uitgeverij Vogelvrij

Uitgeverij Vogelvrij publiceert boeken met de lengte en de amusementswaarde van speelfilms.

Let op: digitale edities zijn veel milieuvriendelijker en veel goedkoper dan papieren versies.

Op onze website kost elk e-boek maar 4 euro. En voor 25 euro heb je er zelfs 12. Het voordeel van e-boeken is dat je ze kunt lezen op een e-reader, maar ook op een smartphone, een laptop of een tablet. Nog afgezien van de enorme aanslag die papieren boeken doen op het milieu – en op verhuizers en erfgenamen – heeft digitaal lezen naast de gunstige prijs nog veel meer voordelen: je kunt lezen in het donker, je hoeft geen zware boeken mee te slepen, je kunt gemakkelijk passages of namen opzoeken en je kunt de letters groter of kleiner maken.

Het doel van Uitgeverij Vogelvrij is ‘lezen’ een ander imago te geven en het geschreven verhaal toegankelijker te maken voor de consument van nu, die meer op beelden is gericht. Uitgeverij Vogelvrij zet niet de schrijver maar de lezer centraal. Elke maand verschijnt er minstens één nieuw boek. Soms vermakelijk, soms romantisch, soms controversieel, maar altijd entertainment.

Meer informatie over onze boeken vind je op:

<https://uitgeverijvogelvrij.nl>

UITGEVERIJ
VOGELVRIJ

